Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2013_4_11.pdf | DOST. 29/04/24 9.15

PRVA KNJIGA O SLOVENSKEM TOLMAČESLOVJU

Vojko Gorjanc (ur.): *Slovensko tolmačeslovje.* Ljubljana: ZIFF, 2013, 240 str.

Pojem tolmačeslovje izraža raziskovalno-razvojno naravnanost Oddelka za prevajalstvo FF UL v smislu, da se je po letih uspešnega razvoja prevodoslovja z magistrskim študijem tolmačenja tudi slednje razvija v polnovredno študijsko smer s trdno teoretično zasnovo.

Gre za pionirsko delo, zato so razvojno predstavljeni določeni pojavi in pojmi v tolmačenju, ki utemeljujejo slovensko tolmačeslovje kot samostojno študijsko in raziskovalno smer. Knjiga torej predstavlja tudi strokovno izrazje z opredelitvami, dodatni izrazijski usmernik pa je še stvarno kazalo. Kot večina prvih del za določeno področje ima monografija dvojo vlogo – je študija in učbenik hkrati. Pregledna trodelnost vsebine namreč omogoča tako zgolj informativni vpogled v to dejavnost ali pa poglobljeno proučitev posameznih oblik in namenov tolmačenja. V posameznih razpravah so konkretno zanalizirani določeni pojavi in načini oz. oblike v procesu tolmačenja, ki izhajajo iz dosedanjih domačih izkušenj v navezi s stalnim mednarodnim sodelovanjem. Pomembna je zlasti opomba, da je študij tolmačenja s skrbno izbiro študentov usmerjen izključno v čimbolj individualiziran intenzivni študij in s tem v kakovost. Tolmačenje sem nam odkriva kot kompleksna visokostrokovna dejavnost, ki poleg dobrega znanja jezikov in njihovih kultur zahteva še cel spekter drugih kompetenc, vezanih na mentalne in družbene zmožnosti tolmača.

Kot rečeno, tako informativno kot problemsko branje monografije nam ponudi glavna področja znotraj tolmačenja kot procesne dejavnosti in znotraj tolmačeslovja kot samostojno razvijajoče se vede: 1) Izobraževanje tolmačev s poudarkom na mednarodnem sodelovanju pri izobraževanju in s predstavitvami poučevanja konsekutivnega in simultanega tolmačenja, 2) Konferenčno tolmačenje s predstavitvijo tolmačevega statusa in procesa tolmačenja v ustanovah in 3) Tolmačenje za skupnost s problematiziranjem človekovih jezikovnih pravic v sodobnih multikulturnih okoljih. Ravno tolmačenje za skupnost vključuje največ različnih okolij in skupnosti, pospremljenih z izrazito neenakomerno razdelitvijo družbene moči med udeleženci. Posebej poudarjena okolja tolmačenja za skupnost so npr. azilni domovi, zdravstvene ustanove, krizna (vojna) območja. V zvezi s tovrstnimi tolmačenji, tj. tolmačenji glede na okolje, so za boljšo kakovost tolmačenj dragocene temeljite analize posameznih specifičnih govornih situacij in diskurzov. In na vse našteto opozarja dvanajst razprav, ki tudi jezikoslovcu odpirajo nove družbene dimenzije, v katerih se jezik razvija in katerim se jezik mora prilagajati oz. podrejati. Tolmaški vidik nam torej omogoča vpogled v družbenost jezika v najširšem pomenu besede.

Z monografijo o slovenskem tolmačeslovju se tudi za slovenščino odpira novo področje, ki zahteva vsestransko angažiranost tudi slovenistične stroke, da zlasti z vzdrževanjem aktualne vsestranske funkcionalnosti slovenščine čimbolj tvorno sodeluje tako v praktičnem kot teoretičnem razvoju tolmačenja pri nas.

Materni oz. prvi jezik naših tolmačev je slovenščina in zato mora ostajati izhodiščna aktualna tvorna opora ob dveh tujih jezikih. Bistvena je torej aktualna polnofunkcijskost slovenščine, ki v tolmačenjih enakovredno deluje. Spodbudno je, da

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2013_4_11.pdf | DOST. 29/04/24 9.15

je slovenščina tu omenjana kot vsaj solidno samoumevno jezikovno znanje tolmača, saj morajo kandidati iz drugih prvostopenjskih bolonjskih programov pri prehodu na drugostopenjski študij prevajalca ali tolmača opraviti tudi preizkus znanja slovenščine. Najbolj bistvena pa je sprotna vzajemna odzivnost, tj. sprotna dvosmerna izmenjava znanj in izkušenj jezikoslovec > tolmaču in tolmač > jezikoslovcu. Vsekakor je monografija dragocen usmernik tudi za nas, učitelje slovenskega jezika, na kaj bi morali biti pri posredovanju znanja slovenščine prevajalcu oz. tolmaču še posebej pozorni in kaj od tega je še posebej pomembno pri usposabljanju prevajalca in tolmača.

Kljub trinajstim študijam različnih avtorjev je monografija vsebinsko koherentno delo, kar navsezadnje odraža skupni cilj avtorjev – sodelavcev razviti čimbolj kvaliteten študij tolmačenja in hkrati tudi slovensko tolmačeslovje kot vedo.

Andreja Žele
Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani